

Kişilik Gelişimi

S.Freud

E.Erikson

Kişilik

- Bireyi diğer bireylerden ayırt eden, tutarlı olarak sergilenen, bireye özgü özellikler bütünüdür.
- Kişilik gelişimi, bireyin sosyal ve fiziksel çevresi içinde tutarlı olarak gösterdiği kişilik özelliklerinin oluşumudur.

Kişilik Gelişimi

- Kişilik geliřiminde, dođuřtan gelen; genlerle, ana babalardan çocuklara geçen özelliklerle, çevresel etmenler etkili olmaktadır.

Freud'un Kişiliğın Yapısı, Örgütlenmesi ve Gelişimine İlişkin Kurumsal Yaklaşımları

- Topografik Kişilik Kuramı
- Yapısal Kişilik Kuramı
- Psikoseksüel Gelişim Kuramı

Topografik Gelişim Kuramı

- Bu kuram bireyin bilişsel etkinlikleriyle ilişkili olup, insan davranışlarının bilinçten öte, bilinç altı ile ilişkili olduğunu vurgular.
- Freud, bireyin çeşitli bilişsel etkinliklerinin bilince uzaklıklarını saptamayı amaçlamış ve bilişsel içeriklerin belirli biliş bölgelerinde bulunduğunu söylemiştir.

Topografik Kişilik Kuramı

- **Bilinç:** Bireyin herhangi bir anda farkında olduğu yaşantılarının bulunduğu bölgedir.
- **Bilinç Öncesi:** Bireyin ancak dikkatini zorlayarak hatırlayabildiği yaşantılarının bulunduğu bölgedir.
- **Bilinç Dışı:** Bireyin farkında olmadığı, dikkatini zorlasa bile bilince çıkaramadığı, hatırlayamadığı olayların barındığı bölgedir.

Yapısal Kişilik Kuramı

- Freud Topografik kuramın bazı hastalarında yeterli olmadığından hareketle yeni bir kişilik modeli daha geliştirmiştir.
- Bu modele göre kişilik, id ,ego, süperegodan oluşmaktadır.
- Kişiliğin bu üç sistemi sürekli olarak birbiriyle etkileşerek bireyin davranışlarını yönlendirmektedir.

Yapısal Kişilik Kuramı

- İd: Kişiliğin ilkel yönünü oluşturmaktadır. Daima haz ilkesine göre hareket etmektedir. Gerçek dışı ve mantık dışı istek ve arzularla, bireyin içsel dürtülerinin her ne pahasına olursa olsun derhal doyurulması doğrultusunda bir işlevde bulunmaktadır.
- Freud'a göre yaşamın ilk günlerinde büsbütün id'den oluşan ilkel yapı ayrımlaşarak ego ve süperego'yu oluşturmaktadır.

Yapısal Kişilik Kuramı

- Ego: Kişilik yapısının gerçeklik ilkesine göre hareket eden ve kısmen de olsa bilinçli olan bölümüdür.
- Kişiliğin idare meclisi gibi davranır.
- Ego, gerçekliğin sınırlarının zorlanmadan bireyin içsel dürtülerinden kaynaklanan ihtiyaçlarının uygun bir şekilde nasıl karşılanacağını tayin etmektedir.
- Bireyin başını belaya sokmayacak çözüm önerileri arar.

Yapısal Kişilik Kuramı

- Süperego: Kişiliğin ahlaki yönünü temsil eder.
- Tüm kararlarında ahlak ilkesinden yola çıkarak, katı ahlaki kurallar çerçevesinde özellikle id'in cinsellik ve saldırganlıkla ilişkili isteklerini ahlaka uygunluğu açısından denetleyerek, kabul edilmesi mümkün olmayan aşırı istek ve taleplerin karşılanmasına karşı çıkar.

Psikoseksüel Gelişim Kuramı

- Freud özellikle ilk altı yaş içindeki yaşantılara dikkat çekerek, bu dönemin izlerinin bireyin yetişkinlik yıllarındaki kişilik özellikleri üzerinde belirleyici olduğunu savunmuştur.
- Freud, kişilik gelişimini beş psikoseksüel gelişim döneminde incelemiştir: Oral, anal, fallik, gizil ve genital dönemlerdir.

Psikoseksüel Gelişim Kuramı

- **Oral Dönem:** Doğumdan sonraki bir ya da bir buçuk yıllık dönemi kapsar.
- Bu dönemde çocuğun kendi dışındaki dünyayı algılaması ağız ve ağız çevresindeki organlarla olmaktadır.
- Bu dönemde ilk zevk merkezi ağızdır.
- Ağız çevresinde gerçekleşen emme, çiğneme, ısırma gibi eylemleri onun için başlıca zevk kaynaklarıdır.

Psikoseksüel Gelişim Kuramı

- **Anal Dönem:** Çocuk anüs ve anüsle ilişkili eylemlerden doyum sağlamaktadır.
- Bu dönem çocuğun edilgenlikten, bağımsızlığa doğru giden ilk eylemleri görülür.
- Bu dönemde tuvalet eğitiminde hata yapılmaması önemlidir.
- **Fallik Dönem:** 3-5 yaş arasını kapsar.
- Bu dönemde çocuğun zevk kaynağı cinsel organlarıdır, onlarla oynamayı zevkli bulur.

Psikoseksüel Gelişim Kuramı

- **Gizil Dönem:** 6 yaş ile ergenlik döneminin sonuna kadar sürer.
- Önceki dönemlerde kazanılan özelliklerin pekiştirildiği gelişim evresidir.
- Ana babası dışında öğretmenleri ve diğer yetişkinlerle de özdeşim kurmaya başlayan çocuğun ilgisi, sosyal ve entelektüel beceriler edinme üzerinde yoğunlaşır.

Psikoseksüel Gelişim Kuramı

- **Genital Dönem:** Genç yetişkinlik yıllarını içermektedir.
- Gencin cinsel ilgi odağı artık kendisi ve ailesi dışındaki bir diğer kişi olmuştur.
- Bu dönemde aileyle ilişkili çözümlenememiş olan eski karmaşaların tekrar ortaya çıkması olanaklıdır.
- Çatışmaları çözmek için yeni girişimlerde bulunması kimlik gelişimini kolaylaştırmaktadır.

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

- Bu kuram kişiliğin oluşumunda biyolojik etmenlerin yanı sıra toplumsal etmenlerin belirleyici rolünü vurgular.
- Erikson'a göre insan davranışlarını etkileyen temel güçler, biyolojik kökenli dürtüler değildir.

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

- İnsanın yaşamı boyunca sekiz gelişim döneminden geçtiğini ve her bir gelişim döneminde bireyin başa çıkması gereken yeni bir karmaşa ile yüz yüze geldiğini ileri sürmüştür.
1. Evre: Güvene Karşı Güvensizlik (Doğumdan bir yaşına kadar)
 2. Evre: Bağımsızlığa Karşı Utanma ve Şüphencilik (On ikinci aydan üç yaşına kadar sürer)

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

3. Evre: Girişkenliğe Karşı Suçluluk Duyma (Üç yaşından altı yaşına kadar olan dönem)
4. Evre: Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu (Altı yaşından on iki yaşına kadar sürer)
5. Evre: Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (On iki-On sekiz yaşları kapsar)

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

6. Evre: Dostluk Kazanmaya Karşı Yalnız Kalma
(On sekiz-yirmi altı yaşları kapsar)
7. Evre: Üretkenliğe Karşı Duraklama (Orta yetişkinlik yıllarını kapsar)
8. Evre: Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk
(İleri yetişkinlikteki yaşları kapsar)

Yararlanılan Kaynaklar

- Gürhan Can, “Kişilik Gelişimi”, (ed.) Binnur Yeşilyaprak, *Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme-Öğretim*, PegemA Yay., Ankara 2006, ss. 117-134.
- Nuray Senemoğlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*, Gazi Kitabevi, 12. Baskı, Ankara 2005, ss. 72-84.
- Mehmet E. Sardoğan; Tefik Fikret Karahan, “Kişilik Gelişimi”, (ed.) Alim Kaya, *Eğitim Psikolojisi*, Pegem A Yay., Ankara 2007, s. 133-144.